

Sygn. akt III AUa 576/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Bohdan Bieniek

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Małgorzata Garbecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 grudnia 2015 r. w B.

sprawy z odwołania O. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 lutego 2015 r. sygn. akt V U 39/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz O. O. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 576/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 18 listopada 2014 roku, wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18a, art. 18 ust. 9 i 10, art. 20 ust. 1-3 i art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1442 ze zm.) stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) O. O. podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą wynosi w sierpniu 2014 roku – 292,65 złotych, zaś we wrześniu 2014 roku – 336 złotych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że O. O. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zgłosiła się od dnia 14 sierpnia 2014 roku do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego, dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego, wskazując minimalną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, tj. kwotę 30% minimalnego wynagrodzenia. Za miesiące sierpień i wrzesień 2014 roku O. O. w deklaracjach rozliczeniowych zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia odpowiednio w kwocie 2.322,58 złotych i 2.666,67 złotych. Składki zostały przez ubezpieczoną opłacone w terminie, jednakże dokumenty rozliczeniowe zostały złożone po terminie, to jest dnia 12 września 2014 roku i 13 października 2014 roku. Zdaniem organu rentowego, skoro

ubezpieczona przekazała deklaracje rozliczeniowe za miesiące sierpień i wrzesień 2014 roku z przekroczeniem terminu na dokonanie tych czynności, określonego w art. 47 ust. 1 w/w ustawy, to obowiązuje ją podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za miesiące sierpień i wrzesień 2014 roku odpowiednio w kwotach 292,65 złotych i – 336 złotych (tj. w wysokości wynikającej ze zgłoszenia - 30% minimalnego wynagrodzenia), niezależnie od terminowego opłacenia składki w wysokości wynikającej ze złożonych z opóźnieniem deklaracji.

O. O. w odwołaniu od tej decyzji domagała się jej zmiany i ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za miesiące sierpień i wrzesień 2014 roku w wysokościach wynikających ze złożonych deklaracji oraz dokonanych wpłat, ewentualnie uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, jak również zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniosła, że prowadzące jej księgowość biuro rachunkowe przygotowało deklaracje w terminie, jednakże z uwagi na nieprawidłowości w działaniu systemu elektronicznego Płatnik, nie zostały one w terminie wysłane do ZUS.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 26 lutego 2015 roku zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i dobrowolne chorobowe O. O. w sierpniu 2014 roku wynosi 2.322,58 złotych, a we wrześniu 2014 roku wynosi 2.666,67 złotych (pkt I) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz O. O. kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II). Sąd I instancji stwierdził, że stan faktyczny sprawy był bezsporny. Niewątpliwie bowiem O. O. opłaciła składki przed 10-tym dniem zarówno września jak i października 2014 roku (tj. w terminie wynikającym z art. 47 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy), zaś deklaracje za te miesiące przekazała po terminie wynikającym z tego przepisu, odpowiednio w dniu 12 września 2014 roku i 13 października 2014 roku, co wynikało ze znajdujących się w aktach organu rentowego wyciągów z systemu komputerowego. Sąd Okręgowy stwierdził, że istota sprawy sprowadzała się do interpretacji przepisów prawa, a mianowicie do ustalenia, czy złożenie deklaracji po terminie upoważnia organ rentowy do ustalenia wobec ubezpieczonego innej niż deklarowana podstawy wymiaru składek, w tej sytuacji w kwocie stanowiącej 30 % minimalnego wynagrodzenia. W pierwszej kolejności Sąd I instancji stwierdził, że po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą istnieje obowiązek zgłoszenia deklaracji w terminie. Wskazał jednak, że przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, w szczególności zaś przepis art. 18a i art. 47 ust. 1 pkt 1, ani też inne przepisy tej ustawy nie przewidują sankcji za złożenie deklaracji dotyczącej podstawy wymiaru składek po terminie, która sprowadza się do przyjęcia minimalnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W ocenie Sądu I instancji, zapłacenie składki w terminie, a złożenie deklaracji rozliczeniowej po terminie (niezależnie od przyczyn uchybienia terminowi do złożenia deklaracji) nie powoduje konsekwencji w postaci ustalenia podstawy wymiaru składek na minimalnym określonym przepisami poziomie. Sąd Okręgowy powołał się w tym zakresie na stanowisko Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wyrażone w wyroku z dnia 24 kwietnia 2014 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 1636/13, zapadłym w zbliżonym stanie faktycznym, zgodnie którym żadne przepisy ustawy systemowej nie przewidują sankcji zmierzającej do obniżenia podstawy wymiaru składek do 30 % minimalnego wynagrodzenia w przypadku niezłożenia deklaracji w terminie wynikającym z artykułu 47 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Sąd I instancji wskazał również, że jedyną sankcją za niezłożenie deklaracji w terminie jest sankcja przewidziana w art. 98 ust. 1 ustawy systemowej, zgodnie z którym kto jako płatnik składek albo osoba obowiązana do działania w imieniu płatnika składek nie dopełnia obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne przewidzianych w terminie, bądź nie zgłasza wymaganych ustawą danych, nie prowadzi, nie dopełnia obowiązku przesyłania deklaracji rozliczeniowych oraz imiennych raportów miesięcznych w przewidzianym ustawą terminie podlega karze grzywny do 5.000 złotych. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt I sentencji wyroku. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 461 ze zm.) – pkt II sentencji wyroku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 47 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 w zw. z art. 48b ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie

ubezpieczeń społecznych poprzez przyjęcie, że płatnik podlegający obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym może zadeklarować po upływie terminu podstawę wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe.

Wskazując na powyższy zarzut skarżący organ rentowy domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Rozpoznając niniejszą sprawę, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie nie jest sporny. Odwołująca O. O. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zgłosiła się od dnia 14 sierpnia 2014 roku do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego, dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego, wskazując jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwotę 30% minimalnego wynagrodzenia. Za miesiące sierpień i wrzesień 2014 roku O. O. zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia odpowiednio w kwocie 2.322,58 złotych i 2.666,67 złotych. Składki za te miesiące zostały przez ubezpieczoną opłacone w terminie, jednakże deklaracje zostały złożone po terminie, to jest dnia 12 września 2014 roku i 13 października 2014 roku.

Rozstrzygnięcie sprawy sprowadzało się do wykładni prawa materialnego. Istota sporu sprowadza się do ustalenia, czy osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która nie składa w terminie deklaracji traci prawo do zadeklarowania podstawy wymiaru składek w wysokości wyższej od minimalnej, tj. 30% minimalnego wynagrodzenia.

Zdaniem organu rentowego, uchybienie ubezpieczonego w terminowym złożeniu deklaracji powoduje takie skutki i nie zmienia tego fakt opłacenia składek w terminie i w kwocie, która odpowiada podstawie wymiaru składek wskazanej w deklaracji złożonej z opóźnieniem.

Zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc nie później niż do 10-dnia następnego miesiąca – dla osób fizycznych opłacających składkę wyłącznie

za siebie. Z powyższego przepisu wynika, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą ma obowiązek złożenia deklaracji w terminie.

Jak prawidłowo stwierdził Sąd Okręgowy, przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych nie przewidują sankcji za złożenie deklaracji po terminie, która sprowadza się do przyjęcia minimalnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W zakresie przewidzianych ustawowo sankcji za niezłożenie deklaracji w terminie należy wskazać na przepis art. 98 ust. 1 pkt 6 ustawy systemowej, zgodnie z którym, kto jako płatnik składek albo osoba obowiązana do działania w imieniu płatnika nie dopełnia obowiązku przesyłania deklaracji rozliczeniowych oraz imiennych raportów miesięcznych w przewidzianym terminie, podlega karze grzywny. Regulacja ta stanowi realną dolegliwość w stosunku do płatnika.

W art. 48 ustawy systemowej przewidziano rozwiązanie na wypadek niewywiązania się płatnika składek z obowiązku złożenia deklaracji rozliczeniowej w terminie. Stosownie do treści tego przepisu jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolniony, Zakład dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, zawiadamiając o tym płatnika (ust. 1). Jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu płatnik składek złoży deklarację rozliczeniową, Zakład koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze

złożonej deklaracji rozliczeniowej, z uwzględnieniem wykazanych w deklaracji zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (ust. 2).

Stosownie natomiast do treści art. 48b ust. 1 w/w ustawy zakład może sporządzać z urzędu zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, zgłoszenia wyrejestrowania ubezpieczonego z ubezpieczeń społecznych, imienne raporty miesięczne, zgłoszenia płatnika składek, zgłoszenia wyrejestrowania płatnika składek, deklaracje rozliczeniowe oraz dokumenty korygujące te dokumenty, zwane dalej „dokumentami związanymi z ubezpieczeniami społecznymi określonymi w ustawie”.

Stwierdzić należy, iż wobec zgłoszenia się przez O. O. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od dnia 14 sierpnia 2014 roku, deklaracja rozliczeniowa za miesiąc sierpień 2014 roku była pierwszą deklaracją, którą odwołująca była zobowiązana złożyć.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie organ rentowy po stwierdzeniu niezłożenia przez O. O. deklaracji rozliczeniowej za miesiąc sierpień 2014 roku mógł skorzystać z możliwości przewidzianej w art. 48b w zw. z art. 48 ustawy systemowej i sporządzić z urzędu deklarację rozliczeniową oraz wymierzyć podstawę wymiaru składek z urzędu w wysokości określonej w zgłoszeniu do ubezpieczeń, tj. w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia, jednakże po złożeniu przez odwołującą deklaracji z opóźnieniem zmuszony byłby do skorygowania wymiaru składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji rozliczeniowej, co wynika z treści art. 48 ust. 2 w/w ustawy.

Odnosząc się wprost do uzasadnienia apelacji wywiezionej przez organ rentowy stwierdzić należy, iż nie jest wykluczona sytuacja, w której płatnik składek uiszcza w terminie składki w wysokości wyższej niż wynikające z podstawy wymiaru składek wskazanej w zgłoszeniu czy deklaracji rozliczeniowej złożonej za poprzedni miesiąc, zaś nie złoży deklaracji, w której wskaże wyższą podstawę wymiaru składek i w razie nieziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego, wystąpi o zwrot nadpłaty składek. Możliwość zaistnienia takiej sytuacji nie uzasadnia jednak stosowania przez organ rentowy nieznajdującej oparcia w przepisach prawa sankcji w postaci przyjęcia minimalnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w sytuacji gdy płatnik składek uiszczył składki w wyższej wysokości w terminie, zaś po terminie złożył deklarację wskazującą wyższą podstawę wymiaru, od której składki te uiszczył.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 2 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 461 ze zm.) – pkt II sentencji wyroku.